

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM
ÜNİVERSİTESİ**

**FETÖ KALKIŞMASININ CEMAAT ALGISINA ETKİSİ: KSÜ GENÇLİĞİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJELERİ KOORDİNASYON BİRİMİ

**TEMMUZ 2021
KAHRAMANMARAŞ**

**FETÖ KALKIŞMASININ CEMAAT ALGISINA ETKİSİ: KSÜ GENÇLİĞİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Proje NO: 2018/3-25M

Prof. Dr. Hüsnü Ezber BODUR
Prof. Dr. Saffet KARTOPU
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÖZTAŞ

KAHRAMANMARAŞ

ÖNSÖZ

Bu araştırmada daha çok sekteryan ve kültik bir yapı olan ve 15 Temmuz 2016 tarihinde hain darbe girişiminde bulunan FETÖ üzerinde yoğunlaşmıştır. Başta ABD olmak üzere birçok Batılı ülkede 1960'lı yılların sonlarında görülmeye başlayan ve giderek kamu sağlığı ve düzenini tehdit etmesi bakımından otoritelerce dikkatle izlenen, kamuoyunun üzerindeki menfi etkilerinin hissedilmesiyle din sosyologlarının *Yeni Dini Hareketler* başlığı ile ele aldıkları bir dini hareketlilikten söz edilmiştir. Bu çerçevede FETÖ, toplumu tehdit eden, “kült” ve sekt tipi dini organizasyonlardan oluşan *Yeni Dini Hareketler* sosyolojisi kapsamında değerlendirilmiştir.

Sosyal bilimsel analizlerle ilgili bilim dallarında geliştirilen kavramların önemli birer ölçüm aletleri olduklarına dair neredeyse bir konsensüs vardır. Her ne kadar farklı sosyo-kültürel bağlamlarda üretilen kavramların başka toplumlardaki benzer oluşumları tahlil aracı olup olmayacağına dair tartışmalar devam etse de, dini yapıların incelenmesinde bir analiz aracı olarak kullanılabileceklerini söylemek mümkündür. Buna göre dini sosyolojik araştırmalar, dini karakterli oluşumların dini nedenlerinin yanı sıra daha çok sosyal ve psikolojik yönleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Din Sosyolojisi yazınında, dini tipoloji bağlamında yer alan çalışmaların daha çok küçük birimlerin analizinde sekt ve “kült” kavramları önemli bir ölçüm aleti olarak kullanılmaktadır. Aslında İslami kültürde fırka tipi grupların karakteristiklerinden esinlenerek oluşturulduğu anlaşılan “sekt” yerine, buna çok yakın olan “fırka” sözcüğü tercih edilebilir. Fırka tipi dini grup yada organizasyonlar küçük ölçekli yapılar olduklarından, buralara öğrencilerin hangi saiklerle bağlandıklarının açıklanmasında sembolik etkileşimcilik ve dini fenomenolojik yaklaşımlar çalışmanın teorik çerçevesini oluşturmuştur. Ayrıca çatışmacı din teorisi de bu tür dini grupların kendi içerisinde olduğu gibi kendileri dışındaki sosyal-dini gruplarla bilhassa ana dini teoloji ve politik yapıyla gerilimli ve çatışmacı ilişkileri grup dinamizmini anlamamız bakımından önemli katkı sağlamıştır.

Sosyal bilimsel metodoloji, dini grupların doğuşunda rol oynayan değişkenlerin sonuç üzerinde katkıda bulunan faktörler olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda bu çalışmayı da dini grupların doğuşu ve kişilerin bunlara katılım nedenlerini deterministik bir ilişki içerisinde görmek gerekmektedir. Dini grupsal oluşumların sosyolojik arka planına baktığımızda hızlı bir sosyal değişme, yalnızlaşma ve yabancılaşıma, şehirleşme, sekülerleşme ve küreselleşme gibi süreçlerin bu sonuca katkıda bulunduğu söylenebilmektedir. Sonuç üzerinde etkili olan bağımsız değişkenlerden biri yada birkaçı gerekli ve yeterli nedenler olarak dikkat çekerler. Bu çalışmada sekt ve “kült” oluşumunun ana karakteristikleri arasında sayılan büyük toplumla ve ana akım dini yapıyla çatışmacı ilişki içerisinde olması şeklindeki yeterli nedenlerin analizi üzerinde durulmuştur. Bu çalışma, KSÜ Araştırma Projeleri Yönetim Birimince desteklenmiştir.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	3
İçindekiler	4
Özet	5
Giriş	7
1. Dini Gruplara Katılma Nedenleri	9
2. Materyal ve Yöntem	11
3. Araştırma Bulguları ve Tartışma	13
4. Sonuçlar ve Öneriler	14
Kaynaklar	15

ÖZET

70’li yıllardan itibaren din sosyoloji literatüründe önemli kavramsallaşma olarak dikkati çeken “kült” ve “sekt”, yeni dini hareketler özelinde dini oluşumları çözümlemede anahtar kavramlar olarak kullanılmaktadır. Kültten kastedilen; eklektik melez unsurlardan meydana gelen daha çok agnostisizm, yeni eflatunculuk, ezoterik batını karakter, binyılcılık, mehdiyet, apokaliptik kıyametle ilgili unsurları içeren ve ana dini gruptan bir kopuşu belirten dini yapılanmalardır. Sekt tipi dini oluşumlardan ise İslami kültürdeki fırka yapılanmasına benzeyen genelde fırkanın karakteristikleri olan karizmatik liderlik, katı organizasyon, dışlayıcılık, partikülarizm, küçük grupsal ilişkiler, bir anlamda gönüllülük, ana dini ve siyasi yapıyla gerilimli ve çatışmacı ilişki çerçevesinde bahsedilecektir. Buna göre günümüzdeki birçok dini oluşum ve bilhassa FETÖ’nün toplumla, dini kurum ve siyasi yapıyla çatışmacı ilişkisi sembolik etkileşimcilik ve fenomenolojik din perspektifinden incelenerek temel İslami prensiplerle çatışan yeni söylemler ürettiği ampirik yollarla ortaya konmaya çalışılmıştır.

Proje kapsamında kantitatif yöntem uygulanarak elde edilecek veriler, FETÖ’nün sebep olduğu dini-etik yozlaşma unsurlarının toplumda karşılığını ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu çerçevede ana akım dini prensiplerinin makullüğü tartışılmış, tekst ve bağlamsal model çerçevesinde ana dini geleneğin sıradanlaşmasına ve marjinalleşmesine yol açan unsurlar kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din, Etik, Yozlaşma, FETÖ, Sosyoloji, Kült, Sekt, Dini Grup

ABSTRACT

“Cult” and “Sect”, which draw attention as important conceptualizations in religious sociology literature beginning from 70’s, are used as key concepts in analyzing religious formations (groups) specific to new religious movements. What are meant by “cult” is religious formations which state a disengagement from the main religious group and which include elements related to agnosticism, neoplatonism, esoteric internal character, millenarianism, mahdism, apocalyptical doomsday which consist more of eclectic hybrid elements. Sect type religious formations will be mentioned within the frame of charismatic leadership, strict organization, exclusivism, particularism, small group relations, volunteerism in a sense and tense and conflicting relation to main religious and political group, which are, generally, the characteristics of division as sect type religious formations are similar to divisions/sides in Islamic culture. According to this, it will be tried to be put forth with empirical methods that the conflicting relations of many religious movements of today and especially FETO to society, religious and political structures are examined with symbolic interactionism and phenomenological religious perspective and that they produce new discourses that conflict with basic Islamic principles. Furthermore, interviews that will be repeated several times will be made with those who had connection to FETO at one time within the scope of semi-structured questions. This qualitative method will provide data for the survey questions of the study to be prepared. By this way the data can be cross-evaluated.

The data that will be gathered with quantitative and qualitative methods as part of the project will reveal the reactions in society against religious-ethical corruption elements caused by FETO. Within this frame, the reasonableness of main stream religious principles will be scaled, and the elements that cause the main religious tradition to become ordinary and marginalize within the scope of text and contextual model will be shared with public opinion.

Keywords: Religion, Ethics, Corruption, FETO, Sociology, Cult, Sect, Religious Group